עין משפמ נר מצוה

א) ולעיל מ: וש"כן, ב) ושם וש"נ], ג) סנהדרין כתובות יו. קדושין לב:, ד) [תוספתה פ״וז. ה) [סנהדרין לב.], ו) [בע" איתא לרשעו. ו) שייד לדף שלח"ז, ה) [קדושין לב:], ט) נ"ל מדין, י) עי׳ במנורת ט) נ"ל מדין, י) עי׳ במנורת המאור כלל ג פ"ב מד ע"א.

הגהות הב"ח

(מ) גם' נתעוותו (הדינין) מו"מ. ונ"ב גי מו לני (כ) תום' ד"ה הדיינין: (כ) תום' ד"ה הותו וכו' ופי' ר"י. נ"ב עיין בתוס' פרק החולן דף מה פירשו בע"א בשם

גליון הש"ם

תום' ד"ה אותו היום ובו' אלא מן הכרורים שבאחיך. וע" נ"ב לף ג ע"צ תל"ה כל: ד"ה כל המחניף ובו' במקום םכנה מותר. מג"א סימן

> לעזי רש"י אינקוברי"ר. להפריע.

מוסף רש"י . אין ישיבה בעזרה. ראה לעיל מ ע״ב. אפילו למ״ד נשיא שמחל כר׳. פלוגתא בפרק קמא כרי. שלומת בני, , לקלוטין (כתובות יו.). שום תשים עליך מלך. ישראל החהרו עליהם שימות כלומר שתהא שישימו שימות הרבה, שרבה עליהם הלכך אין כבודו מחול, שלפיכך ריבה הכתוב ממוכ, שנפים ליכה הכמוב שימות הרגה (כתובות יז.). ולכילי. רמאי נוכל חורש לעיס (ישעיה לב ה). שוע. לשון אדון שהכל שועין ופונין אליו (שם). מאימה דמהחיל מועד. ומיהו ביו"ט לא שאין תיקון הבימה דוחה לא את השבת ולא יו"ט ומאתמול נמי לא עבדינן לה דדחקא לה עזרה והאי טעמא מפרש בגמ' ירושלמי (פ״א ה״ד) במס' מגילה דקתני ומשני מצוה שאני וקשיא לר"י אמאי לא משני הכי בפרק שני דכתובות הקהל מאחרין כשחל להיות בשבת וקאמר מפני הבימה ונעבדה מאתמול דחקא לה עזרה אנקוברי"ר

בלע"ו: למלכי בים דוד. אבל לא למלכי בית חשמונאי: אפי׳ למאן דאמר. בקידושין בפ"ק (דף לב:): אגרופה. כחה של חנופה. דאע"ג דאמו מישראל אין ראוי למלכות דעבד היה וזילא מילתא: נסעווסו הדינין. שהחניפו הדיינין את בעלי הדין: ונסקלקלו המעשים. שהגדולים ראו עוברי עבירה ולא מיחו בידם מפני חנופה: ואין אדם שיכול לומר להבירו מעשי גדולים ממעשיך. שמתוך שלא מיחו בעוברי עבירה למדו הדורות את מעשיהם ונמלא כולן עוברין: לכילי. לשון כלתה נפשי (תהלים קיט). שמתאוה לשתות יין תדיר: ופליגה. הא דריש להיש דחמר להחניפו לעשו נתכוון לומר לו ראיתי פניך כראות פני וגו׳ פליגא אדרבי לוי דאמר לא להחניפו נתכוין אלא לאיים עליו ולהודיעו שהוא רגיל לראות מלאכים: לא ישועו כי אסרס. כשיבואו עליהם יסורין לא יועילם שועה: ויאמר ירמיהו לחנניה הנביא. שאמר נבואת שקר על גלות יכניה וכלי הקודש שגלו עמו בעוד שנתים ימים אני משיבם אל המקום הזה אמן כן יעשה ה' חנופה היא זו שהיה לו לומר בהדיא שקר אתה ניבא: זויהי הוא בשער בנימין. לאחר כמה ימים היה ירמיה יוצא מירושלים ללכת ארץ בנימין לחלוק נחלה שנפלה לו ותפסו יראיה ויאמר לו אל הכשדים אתה נופל:

הדבר דומה לאדם שזימן את חבירו והכיר גמולה בו שמבקש להורגו אמר לו מעם תבשיל זה שאני מועם כתבשיל שמעמתי בבית המלך אמר ידע ליה מלכא מיסתפי ולא קטיל ליה אמר רבי אלעור כל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם שנא' זוחנפי לב ישימו אף ולא עוד אלא שאין תפלתו נשמעת שנאמר לא ישועו כי אסרם: סימן א"ף עוב"ר גיהנ"ם ביד"ו ניד"ה גול"ה: ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה אפילו עוברין שבמעי אמן מקללין אותו שנא' יאומר לרשע צדיק אתה יקבוהו עמים יזעמוהו לאומים ◊ ואין קוב אלא קללה שנא' ילא קבה אל ואין לאום אלא עוברין שנא' ולאום מלאום יאמץ ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו חנופה נופל בגיהנם! שנא' "הוי האומרים לרע מוב ולמוב רע וגו' מה כתיב אחריו לכן כאכל קש לשון אש וחשש להבה ירפה וגו' ואמר רבי אלעזר כל המחניף "לחבירו סוף נופל בידו ואם אינו נופל בידו נופל ביד בניו ואם אינו נופל ביד בניו נופל ביד בן בנו שנא' יוואמר ירמיה לחנניה אמן כן יעשה ה' יקם ה' את דבריך וכתי'

ודבר תמוה לומר אם היה ראוי ש מפני התורה כיון דאמו היתה מישראל אלא משום דזילא מילחא כמו שפירש"י שיתחייבו על חנופה מועטת כואת עונש גדול (כ) ופירש ר"י אע"ג דאתר בפרק תלות חלילה (יבמות קב.) ובפרק החולץ (שם מה:) גבי רב מרי דמנייה רבא אפורסי דבבל וגבי אושפיזכניה דרב אדא בר אהבה אם היתה אמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה (קדושין דף עו:) היינו דוקא גבי נשיאות ושררות בעלמא דלינהג שררות במחא דדרשינן שום תשים עליך מלך מקרב אחיך מדסמך משימות למקרב אחיך ש"מ דבעינן בהו מקרב אחיך קלת כגון אמו מישראל אבל מלך חזר ושנה עליו מקרב אחיך חשים עליך מלך דקפיד קרא גבי מלך עד שיהא ממש מקרב ממוצע מאביו ואמו מישראל וזו היתה החנופה שמלך בזרוע שלא כדין תורה והודו לו והחזיקו בכך נהי שלא יוכלו למחות היה להן לשתוק ולא להחזיקו וזהו עונש החנופה בדבר עבירה שמחניף לחבירו מחמת יראתו מפניו ואינו חושש על יראת החב"ה ועושה עין שלמעלה כאילו אינה רואה בירושלמי דעשרה יוחסין בגמרא אין בודקין מן המזבח כחיב שום חשים עליך מלך אין לי אלא מלך מנין לרבות שוטרי הרבים וגבאי לדקה וסופרי

דיינין ומכין ברלועות מ"ל מקרב אחיך תשים עליך מלך כל שתשימוהו עליך לא יהא ° אלא מן הברורין שבאחיך: בד המחניף דחבירו. יש לפרש שלא במקום סכנה אבל ° במקום סכנה מותר כי ההיא דפרק ארבעה נדרים (דף כב.)" עולא אזל לארעא דישראל לוו בהדיה חרי בני חואי קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין ופרע לו בית השחיטה כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דלמא ח"ו אחזקית ידי עוברי עבירה א"ל רבי יוחנן נפשך הללחה:

מצוה שאני. והכי פרכינן נמי בפרק כ"ג בקנהדרין (דף יט:) גבי מלך דתנן לא חולך ולא חולנין לאשתו רבי יהודה

> הכלה ושבחוהו חכמים וקא פריך מכלל דשפיר עבד והאמר רב אשי וכו׳ ומשני פרשת דרכים הוה ואמאי לא משני מצוה שאני ותו איכא למיתמה והא ההיא גופיה דרב אשי מיירי במקום מלוה דמעיקרא אמרי׳ם אפי׳ למ"ד הרב שמחל על כבודו כבודו מחול נשיא שמחל על כבודו אין כבודו מחול ומותיב ליה מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי לדוק שהיו מסובין

בבים המשחה בנו של ר"ג ברבי והיה ר"ג עומד ומשקה עליהן וכו' אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב אשי אפי׳ למ״ד נשיא שמחל על כבודו דהיינו רבי יהושע שקבל הכום מרבן גמליאל וכן רבי (אלעזר בר) לדוק מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול משמע אפילו במקום מלוה דומיא דנשיא כההוא מעשה דרבן גמליאל שהיה סעודת מלוה ומחל על כבודו בשביל כבוד חכמים אורחין שהיו מסובין בסעודתו דמייתי עליה דאברהם אבינו והוא עומד עליהם אלמא דאפי׳ במקום מלוה אמר רב אשי אין כבודו מחול ונראה לתרך דדוקא הכא שייך

למימר מצוה שאני דמוחל על כבודו משום כבוד התורה שהוא כבוד השכינה וכן ההיא דפרק כהן גדול (סנהדרין יט:) דחולך או מיבס מוחל על כבודו כדי לקיים מלות מלך עולמים ומראה בעלמו שאימת שכינה עליו אבל ההיא דכתובות (דף יז.) ופ"ק

עליהן אמרה תורה שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך ולא אימתך עליו נמלא דמה שהמלך מכבדו ליכא

מלוה:אותו היום נתחייבו שונאי

ישראל כלייה. ירושלמי תני רבי

חנינא ברבי גמליאל אומר הרבה חללים נפלו באותו יום שהחניפו לו

בראשית כה כג דקידושין (דף לב:) שמוחל על כבודו כדי לחלוק כבוד לבשר ודם כגון ישעיהו ה כ לכלה ות"ח בזה גזירת הכתוב הוא שאינו מוחל אפי׳ במקום מלוה שהרי

ישעיזה הבביא 10. וַיאמֶר יִרְמְיָה הַבְּבִיא אָמוֹ פַּו יַצְשֶׂה יִיְּ יָקַם יִיְ אָת דְּבָרֶיךְּ אֲשֶׁר נָבָּאת לְהָשִׁיב בְּלֵי בִית יִיְּ וְבְּל מלות כיבוד עלמו שהן לריכין לעשות בו למלך כבוד גדולה ממלות כיבוד שחייב המלך לנהוג בהו שהרי גם

אומר אם רצה לחלוך וליבם זכור לטוב איני והאמר רב אשי וכו׳ (דף יז.) מעבירין את המת מלפני כלה וזה וזה לפני מלך ישראל אמרו מאתחלתא דמועד: וחזז הכנסת נוטל ס"ת עליו על אגריפס המלך שעבר לפני

ונותנו לראש הכנסת: "שמעת מינה חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב אמר אביי אכולה משום כבודו דמלך: והמלך עומר ומקבל וקורא יושב אגריפס המלך עמד וקיבל וקרא עומד: עומד מכלל דיושב והאמר מר יאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנא' יויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר וגו' כדאמר רב חסדא בעזרת נשים בהכא נמי בעזרת נשים: ושבחוהו חכמים: שבחוהו מכלל דשפיר עבד האמר רב אשי אפי' למ"ד מינשיא שמחל על כבודו כבודו מחול ימלך שמחל על כבודו אין . כבודו מחול שנא' ישום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך מצוה שאני: וכשהגיע ללא תוכל לתת: תנא י משמיה דרבי נתן באותה שעה נתחייבו שונאי ישראל כלייה השהחניפו לו לאגריפם אמר ר' שמעון בן חלפתא מיום שגבר אגרופה של חנופה נתעוותו 🖗 הְדינין ונְתקלקלו המעשים ואָין אדם יכול לומר לחבירו מעשי גדולים ממעשיך דרש ר' יהודה בר מערבא ואיתימא ר' שמעון בן פזי מותר להחניף לרשעים בעולם הזה שנאמר ילא יקרא עוד לנבל נדיב ולכילי לא יאמר שוע מכלל דבעולם הזה שרי ר' שמעון בן לקיש אמר מהכא ⁴כראות פני אלהים ותרצני ופליגא דרבי לוי דאמר רבי לוי משל של יעקב ועשו למה

פג א מיי' פ"ג מהלכות חגיגה הלכה ד סמג :עשין רל פד ב מיי׳ שם הל׳ ו:

פה ג מיי פ"ו מהל' ת"ת הלי ו טוש"ע י"ד :סימן רמד סעיף יד

תן למו טעיף יו. ד מיי' פ"ב מהלי מלכים הלכה ג: פו ה עיין בס' יראים סימן נה שמנה אותו במנין מרי"ג מנות:

תורה אור השלם וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דְּוֹד וַיִּשֶׁב
וַיְּבֹא הַמֶּלֶךְ דְּוֹד וַיִּשֶׁב לפני יִי וַיֹּאמֶר מִי אָנֹכִי לפני יִי וַיֹּאמֶר אָדנָי אֶלֹהִים וּמִי בֵּיתִי כִּי הֲבִיאֹתֵנִי עַד הֲלֹם:

שמואל ב ז יח 2. שוֹם תָשִׁים עָלֶיךְ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יִיְ אֱלֹהֶיךְ בַּוֹ מֶקֶּרֶב אַחֶּיךְ תְּשִׁים עְלֶיךְ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לְתֵת עָלֶיךְ אִישׁ נְבָרִי אֲשֶׁר לֹא אחיה הוא: דברים יז טו אָתִּדּן דוּוּאָג. דבוּים יִּדְּטוּ 3. לא יִקְבֵרא עוֹד לְנָבֶל נָדִיב וּלְכִילַי לֹא יֵאָמֵר ישעיהו לב ה :עוע וַיּאמֶר יַעֲקֹב אַל נָא אָם נָא מַצַאתִי חֵן בַּעִינִיךְּ ולקחת מנחתי מידי כי על כון ראיתי פניר כראת

פני אלהים ותרצני: בראשית לג י

לא ישועו כי אַסְרָם: . ... איוב לו יג

6. אֹמֵר לְרָשָׁע צַדִּיקּ אָתָה יִקְבָהוּ עַמִּים יִזְעָמוּהוּ לְאָמֵים:

7. מָה אֵקֹב לֹא קַבּה אֵל יָיִ יְּעָם לֹא זְעַם יְיָּ: במדבר כג ח

בְּבִטְנֵך מִמֵּעִיִר לאִמִים יפֶרדוּ מלאם יאמץ ורב יעבר בָּיִלִּיוֹ בּוֹאשּיוּוֹ כוּוֹיכּגּ 9. הוֹי הָאֹמְרִים לְרֵע טוֹב וְלַטוֹב רָע שָׁמִים חֹשֶׁךְ יַטוב וְע שְׁמִים וּזשֶּךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ שְׁמִים מֵר לְמָתוֹק וּמָתוֹק לְמָר:

הַגּוֹלְה מִבְּבֶל אֶל הַמְּקוֹם ירמיהו כח ו

הדרן עלך אלו נאמרין